

Ár 2014, föstudaginn 10. október, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Elísabet Júlíusdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 65/2014**:

**M og
N
gegn
F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 15. maí 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 13. maí 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. maí 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 7. júlí 2014. Var bréfið sent sóknaraðilum, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 8. júlí 2014, og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 25. júlí 2014.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 10. október 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 14. desember 2007 sótti A um lán að fjárhæð kr. 2.000.000 í 50% CHF og 50% JPY. Sóknaraðilar voru tilgreindir ábyrgðarmenn. Ráðstafa átti láninu til að greiða upp skuldabréf nr. X og greiða upp heimild á Y. Afgangurinn átti að vera nýttur til eigin ráðstöfunar á reikningi nr. Y. Sóknaraðilar hafa skrifað undir umrætt skjal, ásamt lántaka.

Þann 14. desember 2007 var skuldabréf í erlendum gjaldmiðlum tryggt með sjálfskuldarábyrgð, nú nr. Z (áður nr. ZZ) að fjárhæð CHF 18.556 og JPY 1.823.487, að jafnvirði kr. 2.000.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðilar tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum til tryggingar skuldabréfsins. Staðfestu þau að hafa kynnt sér upplýsingabækling FF um sjálfskuldarábyrgðir.

Fyrir liggur skjal með yfirskriftinni „Forsendur greiðslumats“ sem gildir til 27. febrúar 2008, en enginn virðist hafa skrifað undir skjalið. Aðili í greiðslumati var tilgreindur A. Um var að ræða lán að fjárhæð kr. 2.000.000. Samkvæmt

greiðslumatinu átti lántaki engar eignir en skuldir voru kr. 1.990.000. Skuldir sem ekki greiddust upp voru VISA/Mastercard og Europay að fjárhæð kr. 131.300. Skuldir eftir lántöku urðu samtals kr. 2.131.300. Tekjur lántaka á mánuði voru tilgreindar kr. 144.123 og framfærslukostnaður var kr. 57.800. Áætluð greiðslubyrði á mánuði var kr. 97.908 og tekjuafgangur á mánuði var kr. 46.215.

Þann 8. desember 2008 var gerð skilmálabreyting á framangreindu skuldabréfi sem sóknaraðilar skrifuðu m.a. undir. Þann 4. ágúst 2010 var gert samkomulag um tímabundna breytingu á greiðslutilhögun láns sem sóknaraðilar skrifuðu m.a. undir.

Þann 20. ágúst sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila og óskaði eftir því að framangreindar sjálfskuldarábyrgðir þeirra yrðu skoðaðar og rökstudd afstaða tekin til gildis þeirra. Varnaraðili kvað ábyrgðirnar gildar þann 21. ágúst 2013.

Þann 17. desember 2013 tilkynnti umboðsmaður skuldara sóknaraðila N að afstaða varnaraðila væri sú að ábyrgð hennar teldist gild.

Þann 11. febrúar 2014 undirritaði starfsmaður varnaraðila skjalið „Yfirlýsing vegna uppgjörs sjálfskuldarábyrgðar“. Í því kom eftirfarandi fram: „*F lýsir því hér með yfir að gegn greiðslu kr. 2.000.000 til F mun bankinn fella niður sjálfskuldarábyrgðir N og M á skuldabréfi Z útgefnu af A. F lýsir því yfir, að þegar framangreind greiðsla að fjárhæð kr. 2.000.000 hefur verið innt af hendi, inn á reikning F þá á F ekki frekari kröfur á hendur N og M v. skuldabréfs þessa.*“

Þann 26. febrúar 2014 var skuldabréfið áritað um niðurfellingu sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila.

Sóknaraðilar skutu málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 13. maí 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess með vísan til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, að sjálfskuldarábyrgðum þeirra á skuldabréfi nr. ZZ verði aflétt og að varnaraðila verði gert að endurgreiða sóknaraðila þá fjármuni sem þau hafa greitt varnaraðila á grundvelli ábyrgðarinnar ásamt vöxtum.

Sóknaraðilar vísa til þess að krafa um að sjálfskuldarábyrgðir þeirra verði felldar niður sé miðuð við að viðurkennt verði að ábyrgðarskuldbindingar þeirra hafi aldrei verið með lögmætum hætti. Sóknaraðilum sé ljóst að ábyrgð þeirra hafi fallið niður við yfirlýsingu þess efnis frá varnaraðila og greiðslu þeirra á kr. 2.000.000 í þeim tilgangi. Sóknaraðilar kveðast krefjast þess í raun að samkomulag þeirra við varnaraðila sem orðið hafi með þessari greiðslu og yfirlýsing varnaraðila verði hrundið. Samhliða því krefjist þau þess að varnaraðili greiði þeim til baka þá fjárhæð sem þau hafi talið sig tilneydd að greiða til að losa sig undan innheimtuaðgerðum varnaraðila sem beinst hafi að þeim persónulega ásamt eignum þeirra. Sóknaraðilar hafi í raun og veru ekki talið sig eiga annarra kosta vöð á þessum tímamarki en að reiða fram fjárhæð þessa til að vernda eignir sínar og lánstraust, þó þau á sama tíma efuðust um lögmæti sjálfskuldarábyrgðarinnar í heild. Sóknaraðilar kveðast líta á framangreint sem eina samhangandi kröfu og krefjast þess að úrskurðarnefndin taki hana til umfjöllunar sem slíka.

Sóknaraðilar kveða framkvæmd varnaraðila við stofnun sjálfskuldarábyrgða ekki hafa verið í samræmi við samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Sóknaraðilar vísa til þess að FF, forveri varnaraðila, hafi verið aðili að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001. Hafi það átt að miða að því að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar yrðu miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans. Samkomulagið hafi verið bindandi fyrir þau fjármálafyrirtæki sem staðið hafi að því og hafi dómstólar staðfest að það varði ógildingu ábyrgða láti fjármálafyrirtæki ekki greiðslumeta skuldara eða sinni því ekki að kynna ábyrgðarmanni skyldur sínar.

Vísa sóknaraðilar til 3. og 4. gr. samkomulagsins máli sínu til stuðnings. Hafi ítrekað verið reynt að fá gögn varðandi greiðslumat en því hafi ekki verið sinnt af hálfu varnaraðila. Þá sé skjal sem beri yfirskriftina „Niðurstöður greiðslumats“ ódagsett og óundirritað en samkvæmt upplýsingum sem þar komi fram geti aðalskuldari efnt fjárskuldbindingar sínar. Í forsendum greiðslumats sé ekki gert ráð fyrir rekstrarkostnaði fasteigna eða bifreiða. Þá komi fram í skjali sem beri yfirskriftina „Forsendur greiðslumats“ sem einnig sé ódagsett og óundirritað, sömu fjárhagslegu upplýsingar og í niðurstöðum greiðslumats. Þar komi einnig fram upplýsingar um skuldir sem greiddar hafi verið upp með umræddri lánveitingu.

Sóknaraðilar byggja á því að greiðslumat það sem varnaraðili hafi gert í aðdraganda lántöku aðalskuldara á framangreindu láni haldi hvorki vatni né vindi. Í greiðslumatinu sé hvorki gert ráð fyrir rekstrarkostnaði bifreiða né fasteigna. Mjög óeðlilegt verði að teljast að fullorðinn einstaklingur hafi engan rekstrarkostnað af fasteign, hvort sem um sé að ræða eigið húsnæði eða leiguhúsnæði. Aðalskuldari umrædds skuldabréfs hafi á þessum tíma leigt húsnæði í félagi við aðra og hafi haft af því kostnað upp á kr. 60.000 á mánuði. Hefði þetta verið tekið með í greiðslumatið sé ljóst að þá þegar hefði greiðslumatið komið neikvætt út fyrir skuldarann. Þess utan sé greiðslumatið ódagsett og óundirritað. Það sé ekki staðfest af aðalskuldara og beri heldur ekki með sér að hafa verið kynnt ábyrgðarmönnum.

Sóknaraðilar benda á að varnaraðili tiltaki sér til varna varðandi greiðslumatið að það byggji á upplýsingum sem að meginstefnu stafi frá lántaka sjálfum og beri varnaraðili ekki ábyrgð á því hafi lántaki veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn, s.s. að upplýsa ekki um það hafi hann rekið bifreið eða fasteign. Sóknaraðilar mótmæla því alfarið að greiðslumat þetta hafi verið unnið samkvæmt upplýsingum frá skuldara, enda kannist hann ekki við að greiðslumat þetta hafi á nokkrum tímamarki verið borið undir hann eða verið byggt á upplýsingum frá honum. Þá telji skuldari að tekjuupplýsingar á greiðslumatinu séu e.t.v. eitthvað rangar og greiðslumatið því í heild sinni rangt. Vilji varnaraðili bera fyrir sig réttmæti og gildi greiðslumatsins beri hann sönnunarbyrði á því að svo sé.

Sóknaraðilar telja að af framangreindu megi ráða að varnaraðili hafi ekki farið eftir reglum samkomulagsins. Megi í því sambandi t.d. benda á að hvergi komi fram að skuldari staðfesti að niðurstaða greiðslumats endurspegli raunverulega fjárhagsstöðu hans á þessum tíma. Þá sé ljóst að niðurstaða greiðslumats hafi ekki verið kynnt ábyrgðarmönnum. Þá beri einnig að geta þess að samkvæmt þeim gögnum sem liggi fyrir hafi greiðslumat ekki verið fullklárað, þ.e. ekki hafi verið gert ráð fyrir rekstri bifreiða og fasteigna.

Sóknaraðilar benda á að í svarbréfi varnaraðila sé umfjöllun um ógildingarreglu 36. gr. laga nr. 7/1936. Þar sé rekið að ráða megi af dómaframkvæmd fyrir beitingu reglunnar að fjármálastofnun þurfi að hafa verið grandvís um slæma

fjárhagsstöðu skuldarans og látið hjá líða að tilkynna ábyrgðarmanni þar um. Sóknaraðilar telja að staðan í þessu máli sé einmitt slík, þ.e. að varnaraðila hafi mátt vera kunnugt um að greiðslumat það sem gert hafi verið hafi ekki getað gefið rétta mynd af fjárhagsstöðu lántakanda, þar sem hvorki hafi verið gert ráð fyrir rekstrarkostnaði bifreiðar né fasteignar. Allir verði að hafa þak yfir höfuðið og beri einhvern kostnað vegna þess. Þá séu einnig yfirgnæfandi líkur á því að einstaklingur búsettur á höfuðborgarsvæðinu hafi haft einhvern rekstrarkostnað sem rekja megi til fararkostnaðar, hvort sem er vegna eigin bifreiðar, strætóferða eða annað. Að öllu þessu virtu mótmæla sóknaraðilar því að greiðslumatið hafi gefið raunhæfar niðurstöður og vilji þvert á móti meina að það hafi gefið einkar villandi upplýsingar.

Sóknaraðilar benda á að varnaraðili byggi á tómlæti sóknaraðila, þar sem umrætt skuldabréf hafi verið gefið út í desember 2007 og séu nú um 6 og hálf ár síðan. Afskipti sóknaraðila af málinu hafi hafist miklum mun fyrr, eða þegar þeim hafi verið tilkynnt um vanskil á skuldabréfinu. Til séu tölvupóstsamskipti ábyrgðarmanna við starfsmenn varnaraðila um hugsanlegar lausnir á málinu og komi þar skýrlega fram að ábyrgðarmenn hafi alla tíð verið skeptískir á gildi ábyrgða sinna, en hafi viljað ljúka málinu bæði fyrir sína hönd og lántaka, sem sé sonur þeirra. Niðurstaða hafi fengist í febrúar á þessu ári þegar sóknaraðilar hafi greitt kr. 2.000.000 til lúkningar ábyrgða sinna. Þau hafi litið á það sem afarkost og að þau ættu ekki annarra úrræða vöð. Fljótlega hafi þau þó leitað til C til þess að freista þess að fá þeirri ráðstöfun hnekkð þar sem þau hafi talið hana ranga.

Sóknaraðilar byggja endurgreiðslukröfu á því að varnaraðili hafi ekki haft lögvarinn rétt til greiðslu á grundvelli ábyrgðar sem hafi verið ógild frá upphafi. Ógilding hafi þau réttaráhrif að greiðslum sem fram hafi farið beri að skila.

Í athugasemdum sínum við greinargerð varnaraðila setja sóknaraðilar fram þá athugasemd að þau hafi aldrei fengið tilkynningu frá bankanum um það tilboð sem staðið hafi til boða varðandi endurreikning á umræddu skuldabréfi, sem þau telja að miklu máli skipti í þessu máli, verði ábyrgðarskuldbinding þeirra ekki felld úr gildi. Staða skuldabréfsins væri ekki sú sama í dag hefði endurreikningurinn verið látinn standa í stað upphæðarinnar samkvæmt gengistryggingu. Sóknaraðilar telja sig því hafa ofgreitt til lúkningar ábyrgðarskuldbindingar sinnar, hefði þeim verið gefinn kostur á að þiggja endurreikning skuldabréfsins.

Sóknaraðilar áréttu að þau hafi ekki fengið tilkynningar sendar frá varnaraðila um ábyrgð þá sem þau hafi verið í um hver áramót líkt og tilskilið sé í samkomulaginu.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefjast þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili tekur í fyrstu fram að ekki sé unnt að fallast á kröfu sóknaraðila um að aflétta sjálfskuldarábyrgðum skv. skuldabréfi nr. ZZ, þar sem ábyrgðir þeirra hafi þegar verið felldar niður. Sé því óhjákvæmilegt að hafna kröfum sóknaraðila þar að lútandi.

Varnaraðili telur þrátt fyrir framangreint að kröfum sóknaraðila beri að hafna þar sem samkomulaginu hafi verið fylgt í hvívetna.

Varnaraðili vísar til þess að umrætt skuldabréf hafi verið gefið út í því skyni að greiða upp lán A, merkt í kerfum varnaraðila með nr. X sem og að greiða upp

yfirdráttarlán á tékkareikningi sama aðila nr. Y, ásamt áföllnum kostnaði, en sóknaraðilar hafi bæði verið í sjálfskuldarábyrgð á láni skv. skuldabréfi nr. X.

Varnaraðili vísar til þess að greiðslumat hafi verið framkvæmt í samræmi við 3. gr. samkomulagsins sem hafi sýnt fram á jákvæða greiðslugetu lántaka, A. Varnaraðili hafnar því að greiðslumatið hafi ekki verið fullklárað, enda sé greiðslumatskerfi varnaraðila þannig úr garði gert að matið sé merkt „Í vinnslu“ á skjalinu sjálfu þar til matið sé fullklárað en svo sé ljóslega ekki hér. Engin athugasemd sé við niðurstöðurnar sem gefi til kynna að matinu sé ólokið.

Varnaraðili bendir á að mat á greiðslugetu byggji á upplýsingum sem að meginstefnu stafi frá lántaka sjálfum og beri varnaraðili ekki ábyrgð á því hafi lántaki veitt rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um fjárhag sinn, s.s. að upplýsa ekki um það hafi hann verið að reka bifreið eða fasteign. Af greiðslumatinu telji varnaraðili ljóst að lántaki hafi ekki upplýst um slíkt, hafi því verið til að dreifa. Hafi forsendur sem frá lántaka hafi stafað verið rangar verði varnaraðila ekki kennt um það, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 575/2012. Hafi sóknaraðilar auk þess ekki í neinu sýnt fram á að lántaki hafi átt og rekið bifreið eða fasteign á þeim tíma sem lánið hafi verið tekið. Telji varnaraðili að greiðslumatið sé ljóslega fullklárað og að fullu leytir í samræmi við ákvæði samkomulagsins. Hafi sóknaraðilar enda engin gögn lagt fram til stuðnings þess að til staðar hafi verið útgjöld sem ekki hafi verið tekið tillit til. Verði í þessu samhengi einnig að taka tillit til þess að í jákvæðri niðurstöðu greiðslumats felist ekki trygging fyrir því að lántaki efni skyldur sínar.

Varnaraðili hafnar því alfarið að nokkra þýðingu hafi að ekki sé að fyrirfinna skriflega staðfestingu lántaka á greiðslumatinu og sé því hafnað að afleiðing þess geti orðið sú að matið uppfylli ekki ákvæði samkomulagsins. Engan slíkan áskilnað sé að finna í samkomulaginu um að lántaki staðfesti niðurstöður greiðslumats sérstaklega.

Varnaraðili telur það staðfesta jákvæða niðurstöðu greiðslumatsins að greitt hafi verið af láninu um árabíl, eða allt til 1. október 2012. Markmiði samkomulagsins um að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda, sbr. 1. gr. samkomulagsins, hafi því ljóslega verið náð með framkvæmd greiðslumatsins og með því að lántaki hafi uppfyllt greiðsluskyldu sína árum saman. Með því að markmiði samkomulagsins hafi verið náð telji varnaraðili að skilyrði til að beita 36. gr. laga nr. 7/1936 séu ekki fyrir hendi, sbr. t.d. niðurstöðu dóms Hæstaréttar í máli nr. 343/2012.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðilar beri fyrir sig 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga. Meta þurfi sérstaklega hvort skilyrðum laganna um að ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju sé fyrir varnaraðila að bera sjálfskuldarábyrgðirnar fyrir sig. Af dómaframkvæmd megi sjá að það ráðist af heildstæðu mati á atvikum hvers máls fyrir sig hvort beita eigi ógildingarreglu 36. gr. laga nr. 7/1936. Einnig megi ráða af dómum að fjármálastofnun þurfi að hafa verið grandvís um slæma fjárhagsstöðu skuldarans og látið hjá líða að tilkynna ábyrgðarmanni þar um, en svo hafi ekki verið í umræddu máli. Sönnunarbyrði um að skuldbindingar sóknaraðila séu úr gildi fallnar eða ógildar hvíli á sóknaraðilum og hafi þau ekki sýnt fram á það.

Varnaraðili bendir einnig á að skuldabréfið hafi verið gefið út í desember 2007 og hafi sóknaraðilar ekki gert athugasemdir við það fyrr en nú og því hafi sóknaraðilar sýnt af sér nokkurt tómlæti en rúmlega sex og hálf ár séu líðin frá útgáfu skuldabréfsins. Skilmálum umrædds skuldabréfs hafi einnig verið breytt þann 8. desember 2008 og hafi sóknaraðilar þá undirritað sem sjálfskuldaðilar. Þar að auki hafi verið undirritað samkomulag um tímabundna breytingu á greiðslutilhögum lánsins

þann 4. ágúst 2008. Telur varnaraðili að sóknaraðilum hafi því verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrr.

Varnaraðili vísar til þess að með undirritun á skuldabréfið hafi sóknaraðilar staðfest að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings FF um sjálfskuldarábyrgðir. Í bæklingnum sé vísað til samkomulagsins og greint frá helstu atriðum þess, sérstaklega sé tekið fram að sé lánsfjárhæð umfram kr. 1.000.000 skuli fjármálafyrirtæki alltaf framkvæma greiðslumat. Sömuleiðis séu ábyrgðarmenn þar hvattir sérstaklega til þess að kynna sér greiðslumat lántaka. Eins og að framan greini hafi greiðslumat verið framkvæmt og hafi niðurstaða þess bent til þess að greiðandi gæti efnt skuldbindinguna. Þar sem sóknaraðilar hafi staðfest að hafa kynnt sér efni bæklingsins verði að leggja til grundvallar að þeim hafi verið kunnugt um að greiðslumat hafi verið framkvæmt og það verið á þeirra ábyrgð að óska eftir að fá að sjá það áður en þau hafi gengist í ábyrgðina. Með vísan til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 verði því að telja að ákvæði samkomulagsins um að tryggt sé að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumatsins hafi verið uppfyllt og því séu ekki uppfyllt skilyrði samkvæmt 36. gr. laga nr. 7/1936 fyrir því að víkja ábyrgðunum til hliðar.

Varnaraðili hafnar því að fella skuli ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila niður. Byggir bankinn kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna

Verði það niðurstaða nefndarinnar að ákvæðum samkomulagsins hafi ekki verið fylgt telur varnaraðili að ekki séu forsendur til þess að víkja ábyrgðum sóknaraðila til hliðar í heild sinni. Andvirði lánsins hafi m.a. verið nýtt til þess að greiða upp lán nr. X, en sóknaraðilar hafi verið í sjálfskuldarábyrgð á því láni. Þannig hafi rúmlega helmingur lánsfjárhæðar hinnar nýju ábyrgðarskuldbindingar farið til þess að greiða skuld sem sóknaraðilar hafi þá þegar verið í sjálfskuldarábyrgð fyrir, þ.e. kr. 1.276.929 af kr. 2.000.000. Með vísan til dóms Hæstaréttar í máli nr. 376/2013 telur varnaraðili að jafnvel þótt fallist yrði á að 36. gr. laga nr. 7/1936 gæti átt við, þá sé ljóst að slíkt geti einungis átt við það hlutfall skuldbindingarinnar sem hafi verið umfram þá ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila sem greidd hafi verið upp með láninu, þ.e. tæplega helmingi lánsins. Sú greiðsla sem farið hafi fram í tengslum við niðurfellingu ábyrgða sóknaraðila á láni nr. Z hafi ekki náð upp í helming eftirstöðva lánsins, en fyrir greiðsluna hafi eftirstöðvar lánsins numið u.þ.b. jafnvirði kr. 4.500.000. Telur varnaraðili að þegar af þeirri ástæðu beri að hafna kröfum sóknaraðila um endurgreiðslu, enda teljist ábyrgðin gild sem nemi að lágmarki hlutfalli hinnar eldri ábyrgðarskuldbindingar, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 376/2013.

Telji nefndin allt að einu að víkja skuli ábyrgð sóknaraðila til hliðar, í heild eða að hluta, mótmælir varnaraðili því sérstaklega að af þeirri ástæðu beri að fallast á endurgreiðslukröfu sóknaraðila. Telur varnaraðili að reglur um endurheimt ofgreidds fjár standi endurkröfu sóknaraðila í vegi þar sem allar greiðslur sóknaraðila hafi verið greiddar án fyrirvara. Af almennri umræðu um ógildi sjálfskuldarábyrgða vegna ákvæða samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga telur varnaraðili að sóknaraðila hafi verið í lófa lagið að gera sérstakan fyrirvara um greiðslur af sinni hálfu. Hefur sóknaraðili þannig ekki fært sérstök rök fyrir endurgreiðslukröfu sinni og beri þegar af þeirri ástæðu að hafna þeirri kröfu. Þá bresti auk þess lagastoð fyrir kröfu sóknaraðila um vexti af endurgreiðslukröfunni og sé henni jafnframt mótmælt sérstaklega. Samkvæmt 3. gr. laga nr. 38/2001 skuli því aðeins greiða vexti af peningakröfu að það leiði af samningi, venju eða lögum. Krafa sóknaraðila um vexti styðjist hvorki við samning aðila, né verði henni fundin stoð í ákvæðum laga sem

mæli fyrir um sérstakar heimildir til töku vaxta. Sé krafa sóknaraðila um vexti því haldlaus og beri af þeirri ástæðu að hafna kröfunni.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að því hvort sjálfskuldarábyrgðir sóknaraðila á skuldabréfi nr. Z útgefnu af A hafi verið ógildar og hvort sóknaraðilum beri endurgreiðsla vegna greiðslu þeirra til uppgjörs sjálfskuldarábyrgðanna.

Eins og stofnað er til máls þessa verður að líta svo á að sakarefni þess sé gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á umræddu skuldabréfi og hugsanleg endurkrafa þeirra vegna þess sem þau telja sig hafa ranglega greitt. Athugasemdir um endurreikning lánsins geta hins vegar ekki komið til skoðunar.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Forsendur greiðslumats“. Þar kom fram að tekjuafgangur á mánuði væri kr. 46.215. Enginn skrifar undir umrætt skjal. Ljóst er að varnaraðili framkvæmdi greiðslumat í umrætt sinn og uppfyllti þannig skilyrði 3. gr. samkomulagsins að þessu leyti. Af hálfu sóknaraðila hafa verið gerðar athugasemdir við að enginn farar- eða húsnæðiskostnaður sé tilgreindur í greiðslumatinu. Kveðast sóknaraðilar hafa upplýsingar um að aðalskuldari hafi greitt kr. 60.000 í húsaleigu þegar umrætt skuldabréf hafi verið gefið út. Sóknaraðilar hafa engin gögn fært fram til stuðnings framangreindum fullyrðingum og verða þau að bera hallann af því að ekkert liggur fyrir um réttmæti þeirra. Verður því ekki á þeim byggt, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 55/2013.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána hjá fjármálafyrirtæki.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 er á því byggt að í 4. gr. samkomulagsins felist í senn að greiðslumat skuli gert á greiðanda og að

ábyrgðarmanni gefist færi á að kynna sér matið. Í umræddu máli lá fyrir að greiðslumat hafði verið framkvæmt. Það hafði hins vegar ekki verið kynnt ábyrgðarmanni sem hafði þó kynnt sér efni upplýsingabæklinga um persónuábyrgðir og veðsetningar þriðja aðila. Byggt var á því sjónarmiði í umræddum dómi að með undirritun ábyrgðarmanns á veðskuldabréfið staðfesti hann að hafa kynnt sér upplýsingabæklinga lánveitandans en þar með átti honum að vera kunnugt um að greiðslumat hefði verið gert. Matið hefði verið kynnt áfrýjanda með þessum hætti en jafnframt hafi það verið undir honum sjálfum komið hvort hann óskaði eftir að sjá það áður en hann veitti samþykki við veðsetningu fasteignar sinnar.

Í máli þessu liggur fyrir að niðurstaða greiðslumats var jákvæð. Sóknaðilar staðfestu með undirritun skuldabréfsins að hafa kynnt sér upplýsingabækling F um sjálfskuldarábyrgðir en þar með átti þeim að vera kunnugt um að greiðslumat hefði verið gert. Með þessum hætti var sóknaraðilum kynnt að greiðslumatið hefði verið gert en það var undir þeim sjálfum komið hvort þau óskuðu eftir að sjá það áður en þau gengust í sjálfskuldarábyrgðir fyrir skuldabréfinu. Enda þótt þannig væri reglum samkomulagsins ekki fylgt að fullu, verður ekki litið svo á að það hafi haft afgerandi þýðingu fyrir því að sóknaraðili gekkst í ábyrgðina, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 og úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 55/2013.

Í ljósi alls framangreinds er ekki unnt að fallast á með sóknaraðilum að sjálfskuldarábyrgðir þeirra á skuldabréfi, nr. Z hafi verið ógildar, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Verður því ekki hjá því komist að hafna öllum kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Öllum kröfum sóknaraðila, M og N, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 10. október 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Elisabet Júlíusdóttir